

Cooperació catalana

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Febrer 2020

Any 40è

PVP 3,00 €

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Sopa de pedres, hostaleria digna

Pàg. 10

Mireia Barba:
«Totes les empreses
haurien de ser socials»

Pàg. 13

Música feminista,
La sororitat com a eina de
canvi al món de la cultura

Pàg. 16

Pam a pam,
Sembrant transformació,
espais comuns per construir

Pàg. 22

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenió Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenió

- Salut i benestar des de la integració de la prevenió a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

www.sepra.cat

"... Incerteses, dubtes, problemes...?"

LLUITEM PLEGATS!!

· ESPECIALISTES EN COOPERATIVES ·

GABINET JOAN JOSEP GONZÀLEZ, S.L.

- Planificació i Gestió Comptable
- Declaració Impost de Societats
- Estudis Econòmics de Viabilitat i Plantejament de futur
- Control Pressupostari
- Diagnòstic econòmics, financers i de sistemes de control de la Cooperativa
- Assistència de Membres de les Comissions de Vigilància i Junes Rectores
- Consultes sobre problemàtica econòmica, comptable i fiscal

GONZALEZ & CIA AUDITORS

AUDITORES CENSORES JURADOS DE CUENTAS

- Auditores de Comptes Anuals
- Auditories i Revisió dels Comptes
- Projectes de Fusió i Escissió
- Auditoria de Gestió
- Informes especials

Pensem com tu. La feina,... ben feta.

GIRONA 38 1ª 1ª · 08010 BARCELONA · Telèfon 93 265 35 05 Fax 93 232 56 13
e-mail: gjjg@gonzalezauditors.com

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna, Enric Dalmau, Josep Edo, Agnès Giner, Carla Liébana, Xavi Palos, Montse Pallarés, Armand Vilaplana, Joseba Polanco, Ricard Pedreira, Esteve Puigferrat, Judit Quintana i Olga Ruiz.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Sopa de pedres, SCCL

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Yasuyuki Hirota.

05

EDITORIAL

El missatge del «Glòria».

06

NOTICIARI

Agnès Giner.

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Les cooperatives, una oportunitat per al treball autònom col·lectiu.

Confederació de Cooperatives de Catalunya.

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Sopa de pedres, cooperativitzar l'hostaleria, dignificar el treball i la vida.
Pep Valenzuela.

13

L'ENTREVISTA

Mireia Barba.
Sara Blázquez.

16

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2019

Momo Records: discogràfica i comunitat de música electrònica feminista.

Eva Pérez.

19

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA AL MÓN

Ecobúfalo campesino.

Jaume Gil.

22

CULTURA COOPERATIVA

Sembrant transformació.

Dani Vidal.

Judit Quintana.

24

SALUT COOPERATIVA

Fibromiàlgia: la sortida està cap a dins

Eva Llach.

27

OPINIÓ

Construint sobiranes

Jordi Via.

Un parell de preguntes (que en són tres) a:

Yasuyuki Hirota

(Chikugo, Japó, 1976) traductor i promotor de monedes socials

M'atrau del cooperativisme el caire que ens permet emprendre sense la lògica capitalista d'acumulació de riquesa per als accionistes en detriment d'externalitats socials, com l'explotació de la mà d'obra i del medi ambient, entre altres.

Del cooperativisme no em convenç l'argument que diu que les cooperatives poden mantenir l'esperit original per moltes dècades. Les cooperatives agràries a diversos països i al grup Mondragón, per exemple, no em semblen seguir funcionant amb els ideals inicials i caldria cercar més mecanismes perquè els socis continuïn treballant per aconseguir els somnis del cooperativisme.

M'interessaria sobre tot la intercooperació internacional entre les cooperatives a l'Estat espanyol i les de la resta del món. Tot i que sobresurt Catalunya dins del cooperativisme, lamentablement cal admetre que les seves experiències són encara poc accessibles per a qui no compreguin ni el català ni el castellà, i seria important pensar a diferents estratègies per oferir informacions sobre el panorama català del cooperativisme en altres llengües (anglès, francès, japonès, etc.) perquè Barcelona es torni vertaderament a la capital mundial del cooperativisme. Per aconseguir aquest objectiu, no servirien només les publicacions (articles acadèmics i pàgines web), sinó també materials audiovisuals (seria interessant crear una sèrie de vídeos de testimoni amb subtítols en castellà, anglès, francès etc. perquè la gent compregui el dinamisme del cooperativisme a Catalunya).

El missatge del “Glòria”

El pas del temporal Glòria, a banda de les pèrdues en vides humanes i desperfectes materials, ha evidenciat en pròpia pell que l'emergència climàtica és aquí i que ha arribat per quedar-s'hi.

Les expertes consideren que la borrasca Glòria és la manifestació pròpia del canvi climàtic a casa nostra, relacionat sense cap mena de dubte amb l'augment de la temperatura i l'emergència climàtica, i que episodis com aquest seran més freqüents i més intensos.

Però el Glòria no només ens ha posat sobre la taula i en primera persona l'emergència climàtica, sinó que també ha evidenciat que l'actual model de planificació territorial i de producció capitalista extractiu exposa la població a episodis d'alt risc, és a dir, és incompatible amb la vida. La construcció en zones inundables i la gestió i ocupació de les lleres dels rius i de la costa (ports, platges urbanitzades, passeigs marítims, etc.), en definitiva, el model especulatiu d'ocupació del territori, i la relació mercantilitzada amb el medi natural ha comportat un impacte econòmic i social que ja no és viable. Totes les expertes coincideixen que cal repensar la gestió integral del territori, des del punt de vista d'ecosistemes dinàmics sense causar-hi danys.

El Glòria també ha evidenciat que el model de producció energètica i la gestió especulativa de l'aigua comporta una important petjada ecològica i danys al clima però també posa en risc la població en episodis com aquest. La gestió del terreny comunitari i el model d'explotació agrària també seran claus en els propers anys.

L'economia social i solidària és i serà imprescindible per protagonitzar el procés de transició vers un model econòmic que posi la vida al centre, que no exploti les persones ni el medi natural. Les economies transformadores seran la clau de volta per a caminar cap a un futur més sostenible amb la vida, una economia que tingui cura de tots els éssers vius i del planeta.

Foto: Arxiu.

ARRAN DEL TEMPORAL GLÒRIA

La Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC) insisteix en la gravetat dels danys soferts per una part dels conreus i les cooperatives del litoral català. La situació és especialment catastròfica per a les cooperatives arrosseres del delta de l'Ebre i així ho han traslladat els presidents d'Arrossaires del Delta de l'Ebre i Càmara Arrossera del Montsià al president de la Generalitat, Quim Torra, i la consellera d'Agricultura, Teresa Jordà, durant la seva visita a la zona. Les afectacions també són de gravetat a determinades cooperatives hortícoles del Maresme i cerealistes de l'Empordà.

Les dues cooperatives arrosseres, Arrossaires del Delta de l'Ebre i Càmara Arrossera del Montsià, produeixen el 75 % del total de l'arròs a Catalunya i estan ubicades als marges esquerre i dret del riu, respectivament. El marge esquerre ha resultat el més perjudicat per la pujada de la mar; l'aigua salada ha inundat els camps fins a 3 km i ha afectat unes 3.000 hectàrees. Al marge dret també s'han produït danys importants en algunes zones, on s'estima que l'aigua salada ha afectat centenars d'hectàrees més.

El portaveu d'arròs de la FCAC, Marcel Matamoros, explica que «és massa aviat per fer previsions, però l'afectació sobre la propera collita serà important i lamentem que, malgrat que fa anys que venim denunciant el procés de regressió al delta, no s'hagi implementat una política territorial adequada per posar-hi fre».

Al Maresme, cooperatives d'horta com Progrés-Garbí de Malgrat i Conca de la Tordera de Palafolls, amb volums de producció importants, han sofert danys greus. Les inundacions arriben al 80 % de la superfície de conreu i de les instal·lacions cooperatives. Responsables d'aquestes cooperatives alerten que «la situació és catastròfica: s'ha perdut la collita de primavera».

A cooperatives cerealistes de l'Alt Empordà, com Castelló d'Empúries, l'aigua de mar ha entrat als camps més propers a la desembocadura de la Muga i un 70 % dels conreus estan inundats. La majoria de finques ja havien sembrat cereal i probablement es perdrà la collita.

Font: FCAC

ALLOTJA UNA PERSONA TRANSFORMADORA

El Fòrum Social Mundial de les Economies Transformadores (FSMET), que tindrà lloc del 25 al 28 de juny a Barcelona, preveu que arribaran entre 3.000 i 5.000 persones a la ciutat i es necessitem espais per acollir-les. La organització del FSMET fa una crida a albergar les persones participants al Fòrum FSMET en cases particulars a través de la iniciativa «llits solidaris».

Es preveu que vindran persones d'arreu del planeta i dels cinc continents, majoritàriament d'Europa i l'Amèrica Llatina. Totes elles tenen un dominador comú, que formen part, ja sigui a través de xarxes o a títols individual, dels moviments de les economies transformadores: les economies feministes, l'agroecologia i la sobirania alimentària, l'economia social i solidària, el comerç just, finances ètiques, cooperativisme, els comuns, les polítiques públiques, i l'educació i la formació.

La finalitat de la iniciativa de «llits solidaris» és crear una àmplia xarxa d'allotjaments per acollir com més participants millor, especialment, aquells que no tenen suficients recursos econòmics per pernoctar a la ciutat.

La idea, però, és que és un intercanvi on tothom hi guanya. Els hostes o hostesses es podran enriquir amb les experiències de les persones que acullen i conèixer sobre els seus països alhora que es teixeixen relacions humanes i poden explicar com és Catalunya a una persona d'un altre indret.

Podeu contactar amb la coordinació dels allotjaments per als participants de l'FSMET a través de l'adreça log@transformadora.org.

Més info: www.transformadora.org

PRESENTACIÓ DE LA BIOGRAFIA DE FERNANDO GARRIDO

El dijous 23 de gener a per la tarda, al Centre de Documentació Cooperativa de la Fundació Roca Galès, es va presentar el volum 32 de la col·lecció «Cooperativistes catalans», *Fernando Garrido Tortosa. Agitació i escriptura política. La pulsio cooperativista*, escrit per l'historiador Pere Gabriel.

La presentació del llibre va ser conduïda per Josep Edo, economista i historiador, i va comptar amb la presència de l'autor. També va participar Antoni Gavalda, director de la col·lecció i Xavier Palos, president de la Fundació Roca Galès, coeditora de la col·lecció juntament amb Cossetània.

FERNANDO GARRIDO TORTOSA (Cartagena, 1821 – Còrdova, 1883) fou un polític demòcrata i republicà federal espanyol que es proclamà socialista. Escriptor d'una extensa obra progressista, anticlerical i lliurepensadora, fou, també, un dels principals i més influents propagandistes del cooperativisme a Espanya

i molt especialment a Catalunya al segle XIX, arran de la visita que feu a Manchester i en què conegué l'obra dels Pioneers of Rochdale. La seva reiterada implicació en les principals conspiracions revolucionàries antimonàrquiques el dugué a romandre sovint a la presó i a l'exili i, de retruc, a conèixer i formar part de les principals avantguardes demòcrates i revolucionàries europees del moment, al costat de personatges com els italians Mazzini i Garibaldi, l'hongarès Kossuth, els francesos Ledru-Rollin i els germans Reclus, o el rus Bakunin. La importància de les relacions de Garrido amb el republicanisme i el cooperativisme catalans ha estat sovint recordada, però no ha comptat amb cap estudi específic. Al costat de la valoració de Fernando Garrido, en tant que historiador, publicista i polític republicà federal, sens dubte un dels principals personatges del vuit-cents, aquest llibre pretén posar de manifest la seva contribució fonamental al cooperativisme i també a la cultura republicana i obrerista catalanes.

CONVOCATÒRIA DELS PREMIS FUNDACIÓ ROCA GALÈS 2020

La Fundació Roca Galès (FRG) convoca una nova edició dels Premis Fundació Roca Galès 2020 per reconèixer públicament la tasca social que desenvolupen les entitats i empreses de l'economia social i solidària a Catalunya.

Aquests guardons premien els projectes i/o trajectòries de persones, associacions, empreses i institucions l'objectiu de les quals sigui treballar i promoure els àmbits del cooperativisme, el medi ambient o la justícia social, en les diverses categories:

- **Cooperativisme, economia social i solidària:** 28è Premi Jacint Dunyó,
- **Medi ambient, educació ambiental i sostenibilitat:** 22è Premi Albert Pérez-Bastardas,
- **Justícia social:** 11è Premi Benet Vigo

Els guardonats seran escollits per un jurat, entre la selecció de persones, entitats i empreses proposades a través del formulari disponible al web: www.rocagalès.cat

ADHESIÓ A LA PLATAFORMA EDUCOOP

La Fundació Roca Galès s'ha adherit a la plataforma educativa de l'economia solidària EduCoop, la plataforma virtual que comptarà amb un directori de cooperatives educatives, recursos pedagògics, notícies i agenda d'esdeveniments. També oferirà un catàleg d'activitats d'entitats i equipaments en el territori en col·laboració amb iniciatives de l'economia social i solidària (ESS), agents educatius i teixit comunitari.

La iniciativa EduCoop pretén promoure la difusió dels valors i pràctiques de l'economia solidària i l'educació transformadora al llarg de la vida.

EduCoop es va presentar a la Fira d'Economia Solidària de Catalunya 2019 i ha estat impulsat per la cooperativa Trama, SCCL, amb l'acompanyament de la Comunicadora, el programa d'impuls de projectes d'economia col·laborativa orientada al procomú.

Les persones o organitzacions vinculades a l'economia social i solidària que participin d'EduCoop podran fer ús d'aquesta eina per difondre els teus projectes i esdeveniments, intercanviar recursos i experiències, oferir serveis culturals i educatius, formar-se amb altres organitzacions de l'economia social i solidària i enxarxar-se per promoure la recerca, l'educació i la cultura arrelades al territori.

Més info: www.educoop.coop

LA FUNDACIÓ ROCA GALÈS ORGANITZA DE NOU ELS PREMIS ECONOMIA SOCIAL

La Fundació Roca Galès organitzarà la quarta edició dels Premis Economia Social 2020, després de guanyar el concurs públic del Departament de Treball, Afers socials i Famílies.

Els Premis Economia Social 2020 premiaran, econòmicament i amb productes i serveis de mercat social, aquells treballs de final de grau (TFG), postgrau (TFP) o màster (TFM) que tinguin com a objecte d'estudi el tercer sector, l'economia social o el cooperativisme. Així, els Premis Economia Social estan dirigits a l'alumnat que hagi presentat els seus treballs fins al 20 de setembre del 2020, i han d'haver obtingut una puntuació superior o igual a 7 sobre 10 per poder presentar-s'hi. Els Premis Aracoop estan

finançats pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies i el Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

L'anterior edició dels Premis Economia Social 2020, també organitzats per la Fundació Roca Galès, va assolir 43 treballs presentats, tots d'una qualitat excel·lent.

L'objectiu d'aquests premis és promoure la recerca, la reflexió i l'especialització dels estudiants universitaris en l'àmbit de l'economia social i solidària. Així com incentivar al personal acadèmic a aprofundir en les temàtiques. Les bases, formularis i enviament de treballs es troben a: www.aracoop.coop, apartat Accions/Món Universitari.

EL PLA D'EMPRESA COOPERATIU ONLINE A PLE RENDIMENT

En marxa durant tot l'any 2019, l'eina *online* de creació del pla d'empresa cooperatiu de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya (FCTC) ha atret més de 100 cooperatives federades que l'han utilitzat com un element central de la seva estratègia.

Pensat per a aquelles cooperatives en fase de constitució o que arrenquen la seva activitat, l'eina *online* forma part del recull de propostes de foment de l'emprenedoria cooperativa creat per la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya.

L'elaboració d'un pla d'empresa amb una eina específica per a cooperatives és un element que pot contribuir a l'èxit de la planificació. L'eina *online* de creació de cooperatives permet avançar pas a pas en l'elaboració del pla, fer seguiment i compartir el resultat amb les persones sòcies i també amb les col·laboradores del projecte cooperatiu.

Les cooperatives federades a la FCTC poden consultar l'eina *online* per elaborar el pla d'empresa a: <https://plaempresa.cooperativest treball.coop/>

L'eina *online* completa la col·lecció «Fem una cooperativa» formada per una guia general per acompanyar les persones emprenedores en el procés de creació de la seva cooperativa i sis propostes específicament adaptades per a crear un pla d'empresa als sectors següents: periodisme, TIC, restauració, enginyeria, comerç electrònic i audiovisual.

Podeu consultar les guies sectorials a: www.cooperativest treball.coop/suport/recursos/guies-per-l-elaboracio-del-pla-d-empresa-cooperativa

CLADE COMPLEIX 15 ANYS DE LA SEVA FUNDACIÓ

El passat mes de desembre, el grup cooperatiu Clade va celebrar el 15è aniversari de la seva fundació. En motiu de l'aniversari, Clade emmarca tots els actes que realitzarà durant el 2020 en aquesta commemoració. D'aquesta manera el grup empresarial vol seguir estenent els seus valors basats en el cooperativisme, la participació de les persones a l'empresa i la responsabilitat social a través de la intercooperació. Per molts anys Clade!

LES COOPERATIVES, UNA OPORTUNITAT PER AL TREBALL AUTÒNOM COL·LECTIU

Confederació de Cooperatives de Catalunya

@cooperativesCAT

La dinàmica empresarial i l'evolució del mercat de treball han afavorit el desenvolupament del treball autònom exercit de manera col·lectiva, fet que, d'una banda, demostra les potencialitats intrínseques d'aquesta forma d'organització econòmica i de treball, però de l'altra ha propiciat situacions que evidencien un seguit de mancances. D'aquesta manera s'introdueix l'informe presentat pel CTEESC i que analitza aquesta realitat, tant a partir de les dades estadístiques disponibles, que val a dir que són escasses i insuficients, com de la normativa aplicable i la recerca especialitzada. L'informe analitza el concepte i règim jurídic del treball autònom col·lectiu i en descriu les formes societàries que poden prendre. Així mateix, exposa els principals riscos i potencialitats i els reptes a què s'afronten. Per últim, hi ha un seguit de recomanacions i consideracions adreçades al Govern.

Segons l'informe, una de les formes jurídiques que es considera exemple paradigmàtic del treball autònom col·lectiu són les cooperatives, ateses les característiques del seu règim jurídic, que possibilita desenvolupar aquesta forma d'organització econòmica i de treball en diverses formes: com ara les cooperatives agràries, les de serveis o les de treball associat. Així mateix, el CTEESC constata la potencialitat intrínseca de la forma cooperativa per donar cobertura jurídica a un exercici col·lectiu del treball en plataformes digitals.

D'altra banda, a l'informe es destaquen un seguit de potencialitats on el cooperativisme juga un paper clau: primer, el valor dels principis cooperatius, principalment la governança basada en la gestió democràtica i la necessitat de garantir una informació i gestió transparent, com un dels elements determinants en el qual es fonamenten els avantatges competitius d'aquestes empreses, en termes d'ocupació, estabilitat i viabilitat; també es destaca una resistència més gran en les situacions de crisi i un element de garantia de qualitat de l'ocupació i emmarca a les cooperatives com a resposta a les tendències que caracteritzen el mercat de

treball global: els canvis econòmics, tecnològics, demogràfics i mediambientals.

Per últim, ens trobem davant un model viu en canvi constant i adaptació a les necessitats socials, ja que el treball autònom col·lectiu, en particular el cooperativisme, és capaç de desenvolupar variants societàries per donar resposta als reptes i a les noves demandes de la societat i el mercat. Així doncs, davant un model societari que és capaç d'una evolució constant i repensar-se en formes d'adaptació als nous canvis, cal abordar els riscos i, tal com indica l'informe, millorar la legislació, no només per enfortir-la, sinó també per fer front a casuístiques que poden comportar irregularitats i disfuncions.

Paral·lelament, de l'informe s'extreuen altres recomanacions importants. D'una banda, per millorar el coneixement d'aquestes formes jurídiques, especialment les cooperatives de serveis, i de l'altra per generar més seguretat jurídica també davant les diverses formes de treball autònom col·lectiu, possibilitant que aquestes noves formes jurídiques, més adaptades a les noves formes de treballar i produir, responguin a necessitats de mercat i millorin les condicions de treball dels autònoms, principalment els autònoms pròpiament dits. De l'informe destaquem la revisió de la normativa fiscal aplicable a les cooperatives i l'homogeneïtzació del tractament fiscal dels autònoms persones físiques i dels autònoms col·lectius.

El CTEESC va presentar l'informe al conseller de Treball, Afers Socials i Famílies, Chakir El Homrani, que destacà les gestions promogudes per evitar més riscos i subratllà les oportunitats que aporta la forma societària cooperativa, així com les polítiques que s'estan duent a terme, des del Departament, sobre el foment i promoció del cooperativisme, polítiques que estan permetent un increment de la població ocupada en cooperatives i una millora de la qualitat del treball i del valor de producció.

Sopa de pedres, cooperativitzar l'hostaleria, dignificar el treball i la vida

Fer horaris de treball compatibles amb la vida, tenir condicions laborals justes i cobrar el que toca, tot oferint cuina de mercat, tradicional i també innovadora, amb productes i serveis de l'economia solidària és possible i necessari en aquest sector tan castigat. Sopa de pedres fa camí i ja van lluny.

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Albert Moreno i Ignasi Galé, socis fundadors de Sopa de Pedres.

«Els vaillets van portar pastanagues, cebes, mongetes, cigrons, naps, i fins i tot un tros de pollastre. —Aquesta sopa ja està. Ens ha quedat boníssima! És la millor sopa de pedres que he tastat mai! Ara dieu als pares, avis i oncles que vinguin amb plats i culleres, que avui hi ha sopa de pedres per a tothom! I així va ser com gràcies als nens, aquell soldat i tot el poble van poder menjar per tota la gana que la guerra els feia passar! Des d'aquell dia, la gent del poble, grans i petits, va aprendre a compartir una mica més el que cadascú tenia.» (Adaptació de la versió de Xesco Boix del conte popular, publicat a la web sopadepedres.cat)

Quan ja fa temps que es parla «d'univers foodie», i les tendències gastronòmiques que s'anuncien per aquest 2020 parlen de nous productes i gustos, a més d'aprofundir el ja assentat hàbit de menjar ràpid i compra en línia; per exemple, menjar vegà ràpid (una contradicció en els termes, potser?); o de l'esclat del consum de farines i mantegues de fruits secs, i de la fusió de carn i verdures...

la cooperativa cafè-restaurant Sopa de pedres es presenta com un «restaurant normal, de cuina de mercat (a tocar del Mercat de la Concepció), amb productes de proximitat i ecològics sempre que és possible», explica Albert Moreno, soci fundador de la cooperativa.

No es consideren tradicionalistes, però fan plats tradicionals i innoven des de la tradició i amb l'experiència de més de 10 anys d'Ignasi Galé, l'altre soci fundador, i cuiner a restaurants com El Cellar de Can Roca, Fàbrica Moritz i Alkimia. «Amb ganes de fer innovacions i coses diferents, hem anat experimentant, i presentem des d'un típic cap i pota fins a plats asiàtics i orientals», declara en Galé en afegir que, a més, ho volien fer «accessible per tothom, a preus raonables».

Venint de treballar moltes hores i en ambients d'estrès, l'Albert en una agència de publicitat, els dos amics van coincidir en fer un «projecte propi, un restaurant, perquè ens agrada, però a la nostra mida: per fer i desfer amb el producte a utilitzar, l'oferta, els

SOPA DE PEDRES

horaris i la manera funcionar com a empresa», detalla l'Albert, responsable de sala.

Sopa de pedres neix com a cooperativa, amb dos socis treballadors, tot comptant amb l'assessoria d'Andrea Balletbó, que esdevindria més tard sòcia col·laboradora. «Vam mirar com funcionava i, també per la confiança i l'amistat, ens semblà que el model encaixava perfectament: decidir entre totes, no per quotes o estatus, funcionar com assemblea, buscant l'acord i el consens en lloc d'un vot majoritari. Com que som petits, això és fàcil», diu l'Ignasi.

Es posen en marxa el 2015. El primer dia, els dos socis i un treballador contractat; el segon ja amb un treballador més. Ara hi treballen 5. D'entrada, es plantejaren contractar la gent «amb l'objectiu què, en conèixer-nos, entendre el projecte i el funcionament cooperatiu, perquè tothom es pensa que això només pot ser una SL o autònoms, s'incorporés com a soci en un termini de temps», diu l'Albert amb un punt d'amargor, perquè «fins al moment no ha pogut

ser, en realitat és molt complicat en aquest sector».

A l'hostaleria hi ha molta rotació, expliquen. La gent que busca treball a sala, sol ser jovent que estudia i té altres projectes de futur, «no és gent d'ofici ni que vulgui vincular-s'hi massa», matisa en Galé. En aquest temps han volgut incorporar dues persones a cuina i a sala, però qui tenia interès en l'ofici, un cuiner, marxà per muntar el seu negoci, i l'altra per seguir amb el que era el seu ofici. «Ens hem trobat sempre això, costa que algú aguantí temps —lamentat—, la gent no pensa que aquest serà el seu ofici». Han treballat també persones de programes d'inclusió social, en algun cas més d'un any. «Ha estat una experiència molt maca, però tampoc ha generat un lloc fix ni nova sòcia».

En tot cas, el balanç de cinc anys de treball és molt positiu: han fet una clientela fidel, se senten molt arrelats al barri, al carrer i al mercat. I això, funcionant com es plantejaven. Treballen de dilluns a divendres, fent esmorzars i dinars, fins a les 17 hores. Tanquen tres setmanes l'agost, i una

Exterior del restaurant cooperatiu Sopa de Pedres, al costat del barceloní Mercat de la Concepció.

per Nadal. «L'horari, ho teníem claríssim des d'abans del primer moment, vam muntar això per tenir també temps per viure —emfasitza l'Albert—, això en l'hostaleria és poc habitual».

Pel que fa als sous i bestretes, les persones assalariades guanyen d'acord amb conveni, el que vol dir uns 1.400 euros nets, en el règim general de la seguretat social. Els dos socis, tanmateix, de moment es queden en el mileurisme, i ja els va bé. Així, els comptes han anat quadrant fins ara, «cal invertir constantment»,

“

«Venint de treballar moltes hores i en ambients d'estrès, volien un projecte propi que els agradés, un restaurant a la mida: producte, l'oferta, horaris i funcionament.»

explica l'Albert. Però, a més, «no vam muntar això per fer-nos rics ni tenir molts guanys, el nostre objectiu és no tenir problemes. Per sort, d'altra banda, les circumstàncies personals ens permeten viure així».

Aquest, però, és un «equilibri complicat en hostaleria —afirma l'Ignasi—, tenir guanys i beneficis és incompatible amb que tothom tingui conciliació familiar, horaris i sous justos». Sopa de pedres l'ha trobat a servir una mitjana de 60 menús diaris, en temporada baixa (hivern), al preu de 14 euros. «A 20 euros, segurament no els faríem i no seria sostenible, i condicionaria o les condicions laborals i de vida o el producte. Ara estem en un punt bo, cobrim, ningú pateix».

En parlar de diners, cal dir que tots dos venien d'altres feines i van poder capitalitzar l'atur per fer la inversió inicial, bàsicament pel traspass de llicència. El primer any, ja en funcionament, van haver de fer reformes i necessitaren un crèdit, que van aconseguir amb el Coop57. Una inversió total que supera una mica els 100.000 euros i que els ha permès un funcionament en les condicions esmentades des del primer dia, pagant a tothom i tots els serveis.

Els serveis i productes, «en la mesura del possible, són de l'economia solidària», assegura l'Albert. La gestoria és cooperativa, els comptes amb finances ètiques, i bona part del producte, com vins i oli, per exemple, amb cooperatives també, l'Olivera en aquest cas. Tots els vins són D.O. catalanes. De totes maneres, matisa l'Ignasi, «vam arrencar amb el que teníem i pensant a anar arreglant pel camí, i anem caminant i avançant», en referir-se concretament a l'electricitat i la telefonia.

Interior del restaurant.
Plats elaborats per Sopa de Pedres.

“
El treball amb serveis i productes de l'economia solidària: «vam arrencar amb el que teníem i pensant a anar arreglant pel camí, i anem caminant i avançant.»

Després, hi ha una sèrie de petits distribuïdors de proximitat, com la fruita ecològica de collita pròpia de Molins de Rei; i el producte que compren en el mateix mercat, com verdura i peix. Però també altres. «Nosaltres fem menú cada dia diferent i estem obligats, per logística, a treballar amb proveïdors molt genèrics», afegeix l'Ignasi tot citant «la carn, per exemple, que és molt complicat».

Coneixien els riscos i sabien que «en la restauració no hi ha espai per a tothom, si es vol treballar amb dignitat, però és el que ens agrada». Comenten la saturació d'oferta a Barcelona i el constant moviment en els locals, i els grans canvis de models de consum; amb fenòmens que tenen efectes encara difícils d'avaluar, com és la venda en línia i el menjar ràpid.

No els preocupa massa. Assegura l'Albert: «nosaltres estem molt orientats al dinar de migdia, i treballam moltíssim per a la gent del barri, la que hi viu i la que ve a treballar o de passeig; aquesta experiència de portar el dia treballant i sortir a dinar fora, per molt que t'ho portin a casa, mai la podràs suplir, aquest és el punt de l'hostaleria».

L'any 2014 es va crear una associació per pilotar aquest model i el 2015 es va posar en marxa el que avui és Espigoladors, una fundació sense ànim de lucre que lluita per l'aprofitament alimentari a través d'un projecte en el qual participen persones amb risc d'exclusió social. Ens trobem amb la seva presidenta i cofundadora, Mireia Barba, a l'obrador que l'organització té al Prat de Llobregat.

Mireia Barba

Un personatge històric que voldries conèixer: Mahatma Gandhi.

Una lectura imprescindible: *De la cuna a la cuna* de Michael Braungart i William McDonough.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir: @espigoladors.

No podries viure sense: La Martina, el Guiu i l'Aran.

Encara tens pendent: un infinit de coses però m'agrada disfrutar del moment al màxim.

El cooperativisme és: una filosofia de fer i de ser.

SARABLAZQUEZ

«**Donar resposta a les necessitats socials és una obligació, no hi hauria d'haver empreses socials.**»

Sara Blázquez
@SaraBlazquez

Com sorgeix la idea de crear Espigoladors i com ha evolucionat?

Sorgeix arran de la crisi econòmica de l'any 2007. Al 2014, en plena crisi, un grup de 3 persones vam voler crear un model que lluités contra el malbaratament alimentari, però que també toqués altres temes. Bàsicament, en aquells moments també vam detectar que hi havia nous perfils de població que es quedaven sense feina, i que mai s'havien imaginat que es trobarien en aquesta situació i que havien d'anar a un menjador social. També vam detectar que els menjadors socials no donaven aliments frescos. A més, les taxes d'obesitat causades per la mala alimentació també es van començar a disparar, sobretot afectaven infants. Analitzant la suma de tot això, vam decidir crear un model diferent al que hi havia i vam crear Espigoladors.

Quines són les necessitats socials que resol aquest projecte?

El nostre propòsit és donar resposta a tres necessitats, però connectar-les entre elles. La lluita contra el malbaratament alimentari, o la lluita per l'aprofitament alimentari; donar accés a una alimentació sana i saludable a col·lectius amb risc, és a dir, defensar el dret a l'alimentació, però una alimentació saludable; i donar oportunitats laborals i formatives a persones. Amb la suma d'aquestes tres necessitats aconseguim un model molt integral que dona resposta a un model d'economia circular.

Respondre a aquestes necessitats també ofereix oportunitats de negoci?

Donar resposta a aquestes necessitats és una necessitat i una obligació. Jo crec que no hi hauria d'haver empreses socials. El sistema va canviant i totes les empreses haurien de ser així. També ens agrada treballar per a tot tipus d'empreses, perquè així també fem el canvi des de dins.

El benefici és secundari?

El benefici és un mitjà per complir la nostra finalitat, que és donar feina a persones, canviar o transformar l'educació i alimentar bé les persones. Però volem guanyar molts diners per poder fer-ho. Hem de deixar de ser el tercer sector i formar part de «les empreses».

GLORIASOLANS

Mireia Barba en un camp de carxofes.

“

«Espero haver pogut inspirar altres a l'hora de mostrar que les coses difícils són possibles.»

Creieu que treballem amb les mateixes condicions que la resta d'empreses que no formen part de l'economia social i solidària?

Quan una *start up* empresarial comença, comença a casa seva segurament. Hem anat evolucionant molt, però ho hem de continuar fent. Aquí se li demana a les persones molta implicació, per allò bo i per allò no tan bo. Tenim l'àrea d'obra i l'àrea de projectes. A l'obra treballem molt l'eficiència de processos i et puc dir que podria ser molt comparable a la d'una empresa convencional. Integrem temes de procediments d'empreses, però per altra banda anem decidint moltes coses conjuntament i això és molt positiu.

I creieu que el que feu té incidència amb la manera de fer d'altres empreses?

Una de les coses que volem potenciar com a organització és la comunicació, perquè si les organitzacions que ens dediquem a fer denúncia o incidència no ho expliquem, no té cap mena de sentit. A través de les memòries, campanyes, disseny, podem fer molta incidència i crec que sí que hem estat un model que hem pogut inspirar altres en les seves maneres de fer. I també hem intentat fer un producte molt cuidat. Alguns ens han criticat per voler fer un producte tan maco, tot i ser un projecte sense afany de lucre. Espero haver pogut inspirar altres a l'ho-

ra de mostrar que les coses difícils són possibles. Als consumidors a atrevir-se a provar nous productes, a la ciutadania i a les escoles a reflexionar sobre altres models... És una de les nostres fites; si no ho fem, tancarem.

És fonamental disposar d'ajuts públics per iniciar una empresa social? Hi ha prou suport de les institucions?

Les empreses socials cobreixen un buit que no està cobrint l'administració pública i l'empresa convencional. Nosaltres tenim un model de negoci sobretot centrat a l'obrador. Des de l'àrea de projectes estem fent molta sensibilització a infants. Això qui ho ha de fer? Ho hauria de fer una agència de residus? Un departament d'agricultura? En aquesta línia nosaltres sí que utilitzem ajuts públics, però creiem que els ajuts públics han de canviar la manera com es donen. No es mesura l'impacte, sinó la quantitat de tallers o activitats que es fan. Hi ha prou ajuts? Segurament no. Espigoladors és un model d'alt impacte que vol crear rèpliques, amb una visió transformadora. Rebre finançament per evolucionar té sentit.

Com ajudeu a sensibilitzar sobre el malbaratament alimentari i sobre els problemes ambientals?

Per una banda recuperem aliments del sector primari, apropem a moltíssima gent al camp, persones de tots els sectors de la vida, poden ser persones a l'atur, persones usuàries d'alguna entitat social, gent gran... Diferents col·lectius, però tothom junt. Ningú sap exactament qui és qui, totes van amb el mateix peto, fomentem així la interrelació entre aquestes persones, però també acostem moltíssima gent al sector primari i al producte de proximitat, al valor que tenen, al que costa collir-los... Això és una manera de sensibilitzar en temes mediambientals. La gent al·lucina que a deu quilòmetres de Barcelona hi hagi aquests camps. Treballem amb productors del Baix Llobregat, al Maresme, algun punt a Girona, a Lleida. Però actuem molt a la zona del Baix Llobregat. Collir directament els productes del camp és un luxe. I quan veus que venen furgonetes d'entitats socials i veus que la teva feina també ha servit, té un impacte molt positiu en el dia a dia de la gent. Estàs fent una activitat a l'aire lliure, t'estàs apropant

“

«Les empreses socials cobreixen un buit que no està cobrint l'administració pública ni l'empresa convencional.»

al camp, estàs fent una acció social real i estàs treballant en equip. També fem tallers a centres educatius i formació per mestres a través de dinàmiques de jocs de rol i tenim el Premi El menjar no es llença, on els alumnes presenten contes, dibuixos, idees. Treballen temes de medi ambient, d'emprenedoria, valors... També fem moltes visites a l'obrador, que és la tercera pota d'Espigoladors. Sempre diem que és un laboratori d'innovació en temes de malbaratament alimentari. Ara estem fent un producte amb les taronges dels tarongers del carrer o amb carxofes de final de cultiu.

Per als productors també és un bon projecte, no?

Al sector primari no li agrada parlar de malbaratament, per això parlem d'aprofitament alimentari i de pèrdues. Als hotels i als súper's fa molt temps que es treballa el tema del malbaratament alimentari, però el sector primari ha entrat una mica més tard. És un tema delicat, perquè el productor sempre ha dit que no llença aliments. Es tracta de parlar de pèrdues i de recuperar-les.

Des de quin punt des de l'economia social podem donar resposta als reptes de sostenibilitat ambiental?

L'economia social i solidària justament és l'àmbit on es creen més iniciatives per donar resposta als reptes de sostenibilitat. Seria interessant que les empreses convencionals també ho fessin. No tinc clar ni que totes les empreses de l'economia social ens comprem entre nosaltres.

Si ho féssim aconseguiríem crear un mercat sostenible per tots.

On van a parar aquests espigolaments?

Nosaltres treballem amb una xarxa d'entitats socials on canalitzem aquest producte fresc. Són entitats socials locals. Si treballem amb horts de Mataró, tenim entitats socials del Maresme, i així amb cada territori.

Es im-perfect és la primera marca que fa productes amb aquestes mermes o pèrdues de l'Estat espanyol. Com es treballen i a quines persones ocupa aquesta activitat?

És un obrador que es va posar en marxa el 2018. Actua com a laboratori d'innovació del malbaratament alimentari. Intentem recuperar productes que es llençaven i donar-los una segona vida i per altra banda donem oportunitats laborals i formatives a persones amb situació vulnerable, que provenen de serveis socials i de justícia. Tenim un conveni signat amb el Departament de Justícia, que ens deriven persones que han de complir les mesures penals alternatives. Nosaltres donem feina des del minut zero amb contracte i al llarg d'un període de temps d'entre 8 mesos i un any els donem formació com a ajudants de cuina i com a persones que es dediquen al *picking* (preparació de comandes) perquè tinguin totes les eines necessàries per entrar a una empresa convencional. Ara es im-perfect es convertirà en una empresa d'inserció. Formarà part de la Fundació Espigoladors però ja està treballant com una empresa d'inserció i volem fer aquest pas.

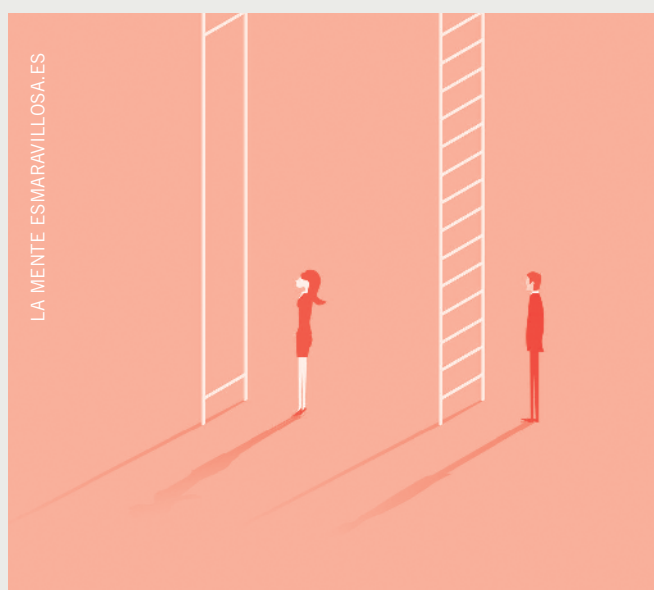
Eva Pérez Herrero

Premi especial al Millor Treball
de Final de Màster/Postgrau
Premis Economia Social 2019

MOMO RECORDS: DISCOGRÀFICA I COMUNITAT DE MÚSICA ELECTRÒNICA FEMINISTA

La discriminació de la dona a la música electrònica, i per extensió en els sectors culturals i la importància de crear espais comunitaris basats en l'associacionisme com a primera eina de canvi.

Causas de la desigualtat de gènere.

Fa més o menys un any i mig, em trobava xerrant i fent un cafè amb tres homes de mitjana edat, programadors culturals a un Ajuntament. Durant la conversa, els vaig comentar il·lusionada que l'Ajuntament de Barcelona havia anunciat la paritat dels artistes de totes les disciplines a la següent Festa de la Mercè. Cap d'ells no van trigar un segon a respondre que no estaven d'acord amb aquella decisió ni, per extensió, amb els sistemes de quotes. Ells pensaven que «la programació cultural s'ha de fer tenint en compte el talent de la persona, independentment del seu gènere».

És molt difícil de fer comprendre a persones així que darrere d'aquestes paraules s'amaga un pensament molt arrelat que, entre altres coses, defensa que si exigeixes que mínim la meitat del cartell d'una festa major sigui femení, no s'està tenint en compte la qualitat en la programació, o bé que tal qualitat no serà capaç de mantenir-se elevada si s'imposa aquesta mesura. Aquestes també són paraules de persones que no són capaces de veure que les dones tenen menys oportunitats de reconeixement i ÈXIT en el món cultural-artístic, de creure que el sostre de vidre ja està superat, de pensar que si els caixets artístics dels homes són més alts, o els càrrecs directius els ocupen els homes, no és perquè existeixi una desigualtat, sinó perquè ells s'ho mereixen i elles no tenen tant de talent.

Punts de vista com aquests, comentaris, opinions, i de pitjors, són malauradament més que quotidians. El punt d'inflexió d'aquesta anècdota, que potser no tenen unes altres, és que són programadors culturals els que estan donant aquest missatge. Si les persones que ocupen càrrecs públics en cultura són les que pensen així, com aconseguirem realment una igualtat real per a les dones? Com podrem aconseguir que els sectors culturals ofereixin les mateixes possibilitats a homes i a dones, si els que hi estan dins no són capaços de veure-hi el problema i creure en les solucions?

La discriminació de la dona en la cultura existeix, i s'ha donat en totes i

cadascuna de les pràctiques culturals occidentals. La pintura, l'escultura, la literatura, la música, i fins i tot terrenys que originàriament eren atribuïts a les dones com la costura o la cuina, han estat apropiats pel gènere masculí, fent que les grans figures i referents del sector siguin sempre homes. Durant tota la història de l'art, i extensament de la humanitat, les dones s'han vist relegades a un segon pla, fins i tot oblidades, elles i la majoria de les seves grans contribucions a la història. Va obtenir Mileva Mari algun reconeixement per la seva indispensable ajuda al seu marit Albert Einstein perquè aquest pogués desenvolupar la seva teoria sobre la relativitat? De fet, tot i que ella era física igual que ell i les dates del cèlebre treball d'Einstein coincideixen amb les dates del seu matrimoni, existeix un gran debat sobre el seu grau de participació.

En el cas del món de la música, la discriminació femenina també s'ha donat des dels inicis d'aquesta disciplina. En tots els camps possibles on es pot interactuar amb la música, composició, interpretació, direcció, etc., l'accés a les dones sempre ha estat realment difícil, per no parlar del gairebé impossible èxit o reconeixement públic. De fet, la majoria de dones que han pogut assolir cert renom fins al segle xx, ha estat en la majoria dels casos sota el paraigua d'una figura masculina propera. Exemples tan coneguts com Clara Schumann o Fanny Mendelssohn, les quals van ser el seu marit i el seu germà respectivament, músics de renoms, qui els van donar el suport necessari per poder impulsar una carrera musical amb cert prestigi.

A aquest factor se suma, igual que qualsevol altra matèria, artística o no, una greu invisibilització posterior. El problema ja no es queda només en el difícil accés i/o notorietat, sinó que, a més, la contribució d'aquestes, perquè les dones també feien música, ha quedat amagada i ocultada posteriorment.

En el cas de la música electrònica per exemple, tot i ser un gènere musical que presumeix d'aperturisme, avantguarda i progrés cultural, es configura com una de les indústries culturals més masculinitzades. Existeix una desigualtat substancial de gènere, unes polítiques i identitats socials que segreguen i classifiquen de forma evident la posició desigual d'ambdós gèneres en la música electrònica.

Per sort, es pot afirmar que en els últims 25 anys el nombre de professionals de la música electrònica femenines ha augmentat considerablement, tot i que continuen tenint menys oportunitats que els homes per liderar en la producció musical. Però, tot i així, el nombre de dones i productores DJ gira entorn del 10 % del total dels artistes de música electrònica, i la mitjana de bandes només de dones programades en els festivals de música electrònica entre els anys 2015 i 2017 és només del 15 %. Xifres més que evidents per demostrar que existeix una infrarepresentació de les dones en aquest estil musical.

Per tant, és innegable que ens trobem davant d'una realitat de desigualtat i masculinització tant de la música electrònica com en altres sectors culturals que fa evident una necessitat real d'emancipació femenina.

Existeixen moltes teories sobre els camins possibles per assolir la igualtat de gènere en les indústries culturals, però aquí vull exposar tres vies bàsiques i essencials com a primeres eines de canvi: la sororitat com a pilar fonamental, la tecnologia i l'espai virtual per trencar barreres i assolir més expansió i projecció i, per últim, la importància de crear espais propis de dones, basats en el treball col·laboratiu, la comunitat, i en definitiva en crear un motor i unes economies socials.

Sessió de la DJ i activista The Black Madonna.

L'emancipació de la dona en qualsevol sector de discriminació ha de venir donada des de la solidaritat, l'ajuda mútua i l'autodeterminació de les dones en comunitat, en definitiva de la sororitat. La sororitat és el suport incondicional que ha de crear-se entre les dones per emancipar-se en un context de discriminació. La sororitat és la solidaritat, l'ajuda altruista de totes les membres d'un col·lectiu unides pels llaços socials de la desigualtat. Aquest plantejament és indispensable que es doni en tots els àmbits en els quals es troba una segregació de sexes, si es vol lluitar contra això.

A més, la importància de la sororitat resideix també a oferir a les dones l'oportunitat de l'autoorganització en una comunitat, sense que interfereixi el gènere opressor. Crear comunitats no mixtes per poder formar part d'un espai on no se segueixen les normes d'un sistema patriarcal, i així poder impedir ambients hostils, d'infravaloració i discriminació de les dones, mentre elles liderin la lluita per la seva pròpia emancipació.

Per la seva banda, les noves tecnologies de la comunicació poden oferir noves i més àmplies formes que faciliten la creació d'espais no mixtos enfocats al suport i emancipació de la dona tant en la música electrònica com en qualsevol altre espai cultural. Fer servei d'internet i el ciberespai com a principal vehicle, permet un abast i repercussió més grans que l'espai físic, de manera que el suport i la sororitat s'assoleix de forma més assequible.

En definitiva, la col·lectivització o el treball col·lectiu, a través de la creació d'espais no mixtos, és vital per a l'emancipació i assoliment de la igualtat de gènere. En la música electrònica, igual que en altres espais, és necessari propulsar la creació d'aquests tipus d'espais, de manera que es doni la comunitat i la sororitat com a via principal d'emancipació de gènere.

Davant aquest punt de mira, la filosofia associativa, el cooperativisme i el tercer sector, es posicionen com una de les eines més essencials per configurar motors socials que reformulin una realitat d'exclusió i discriminació. Plantejar projectes amb caràcter social i cultural, que tinguin com a objectiu la inclusió, promoció i visibilitat de la figura de la dona en la música electrònica, i per extensió en la cultura, és vital per a la lluita feminista. La filosofia associativa es justifica amb la finalitat de crear espais per desenvolupar treballs i projectes comunitaris que puguin donar resposta a una necessitat, o simplement pel factor d'unió social que comporta la unió d'esforços per treballar per una afinitat selectiva. Cal crear espais i treballs des de la base, que acaben per dotar de sentit a la defensa i promoció d'un servei cultural i social.

En definitiva existeix una necessitat real de crear iniciatives que ajudin les dones en la seva emancipació en els sectors culturals, i la necessitat de fer-ho a través del treball col·laboratiu, comunitari i la sororitat. La desigualtat de gènere és encara patent i alarmanant en molts, si no tots, els sectors culturals, i per això és important l'existència i posada en funcionament de projectes associatius que tinguin per bandera la visibilització i la promoció de les dones artistes. És per això que ara més que mai és important projectes com MomoRecords, una discogràfica de música electrònica només de dones, o projectes com MIM (Mujeres y Música), com Female: Preasure, com el centre cultural de dones La-BonneMaison, entre moltes altres iniciatives que a poc a poc van veient la llum. És important que ens unim i lluitem unides per la igualtat, el respecte i l'autodeterminació.

ECOBÚFALO CAMPEÑO

PROJECTE COMUNITARI PER
DEFENSAR EL TERRITORI,
ELS DRETS HUMANS I LA PAU

Jaume Gil Pujol
Economista
@Jaume9Barris

J.G.

Les búfales al costat de les plantacions. A la pàgina anterior: el responsable de la Biofàbrica treballant.

Una petita població al cor de la regió del Magdalena Medio (Colòmbia) resisteix ara i des de fa 19 anys a les plantacions de cultius il·licits. A unes tres hores, si no plou, del port petroler de Barrancabermeja es troba un projecte únic al país anomenat Ecobúfalo Campesino, un projecte comunitari que té com a base la cria de búfales de forma ecològica, però que va molt més enllà. L'any 2000 una dotzena de camperols de la regió es van unir per construir un projecte productiu que substituís les plantacions de coca. Aquest projecte va ser construït de la mà amb l'Asociación Campesina del Valle Cimitarra- Red Agroecológica Nacional (ACVC-RAN).

Després de conduir per una carretera terciària, travessar el riu Cimitarra en «chalupa» i aguantar el sol intens s'arriba a la vereda de Puerto Matilde. Aquesta petita població de 47 famílies acull el projecte conegut popularment com La Bufalera (Ecobúfalo Campesino). «És un projecte comunitari que és de tothom, on no hi ha cap patró, ningú et diu què has de fer, però la feina es fa», l'administrador de la finca, Luis Carlos Ariza, explica així quina és la filosofia del lloc.

La comunitat és essencial en la construcció del projecte, les decisions són preses en conjunt i ningú pretén exercir una autoritat sobre l'altre. Tampoc estan disposats a sotmetre la seva iniciativa productiva a les lògiques capitalistes. El projecte és una oportunitat per «superar les condicions de vida que hem de viure pel simple fet d'estar al camp», explica Ariza. Per tant, no és un projecte per ningú que vulgui especular.

El finançament prové de diverses entitats del país, però fins i tot les Nacions Unides o la Unió Europea hi han col·laborat. Fet que ha obligat a l'Asociación Campesina del Valle Cimitarra (ACVC) a evitar la lògica paternalista d'aquestes institucions. És a dir, han fet valer la seva forma de fer les coses i la seva lògica de desenvolupament. Han rebutjat substituir pràctiques productives camperoles «improductives» per altres de més tecnificades. La sostenibilitat econòmica és un aspecte important, però «treballar el camp no és només una qüestió econòmica i mercantil, ens trobem en un entorn natural que hem de cuidar», afirma Ariza.

Actualment tenen diverses línies de treball: fer formatges gràcies a la llet que s'extreu de les búfales i els vedells, cria de porcs, peixos, ànecs i les gallines per a l'autoconsum, així com un projecte de plantes aromàtiques. «Aquestes línies de treball són segons la butxaca, i com és una butxaca de pobres no hi ha gaire plata (diners) per moltes línies» afirma l'administrador. Compten també amb una tenda física on comercialitzen els formatges que elaboren a la finca, i les hamburgueses dels búfals que crien. La carn es processa via una empresa externa, ja que no tenen els recursos per garantir una bona elaboració.

Erradicació de la coca

Colòmbia produeix el 70 % de la cocaïna del món, segons l'informe anual que realitza l'Oficina de l'ONU contra la Droga i el Delicte. Els acords de pau firmats l'any 2016 entre les FARC-EP i el govern tenien com a punt important l'erradicació de cultius il·licits (cocaïna, marihuana, *amapolas*, etc.). Tot i això, la producció d'aquestes substàncies segueix en alça, mantenint la tendència de l'última dècada. La raó? No s'han revertit les causes estructurals que motiven la cadena de producció. La pobresa, la debilitat institucional a les zones rurals i l'existència d'organitzacions criminals dedicades al narcotràfic en són les tres causes principals, segons els acords de pau.

«Fa 20 anys que es fumiguen plantacions il·legals i no hem aconseguit grans resultats», va reconèixer el Alto Consejero para el Postconflicto, los Derechos Humanos y la Seguridad, Rafael Pardo. L'erradicació forçada dels cultius ha estat la política d'Estat des que finals del segle passat amb l'inici del Pla Colòmbia finançat per Estats Units. Més de 9 bilions de dòlars es van utilitzar per combatre tots els actors armats que són presents en el negoci de la droga. Des de 2008 fins a 2017 la producció de coca al país va augmentar un 50 %, segons l'ONU.

Plantes aromàtiques davant la coca

La cadena de producció de substàncies al·lucinògenes il·legals genera violència, empobriment comunitari i afectacions a la salut en totes les seves fases. Per això els responsables de l'Ecobúfalo Campesino consideren que replicar el seu projecte a més zones del país és molt necessari. «Tant de bo existissin més projectes com aquest, però de moment és únic a Colòmbia», relata Ariza. És un projecte on la gent que hi treballa pot viure adequadament, és respectuós amb el territori i les comunitats del voltant.

«Molts camperols han convertit la coca en el pilar de la seva vida, per això cal canviar la mentalitat del camp, fer una revolució cultural», explica amb entusiasme responsable del projecte de plantes aromàtiques i medicinals a l'Ecobúfalo Campesino, Francisco Javier López. Dins de la finca tenen un projecte anomenat «Biofàbrica» que pretén estudiar el potencial de diverses plantes per la medicina, la perfumeria, la producció agropecuària, cosmètics, per la cuina, etc.

La Biofàbrica compta amb la col·laboració de la Universitat Industrial de Santander, que està fent estudis de biodiversitat de flora i fauna a la regió. «Jo no tinc títol universitari», afirma López, així i tot la seva

àmplia experiència en el terreny li ha fet veure la importància de preservar la biodiversitat. «La biodiversitat no només ens ajuda a gaudir de la natura, també dona eines a les comunitats de no dependre d'un únic cultiu», diu Francisco Javier López.

El projecte «pot canviar la forma de cultivar de milers de camperols, i ajudar que deixin de cultivar coca», explica López. Són plantes amb un gran potencial perquè són fàcils de transportar, fet molt important en un país on la zona rural no està ben connectada amb els centres de comerç. A més a més, són més rendibles econòmicament que els cultius tradicionals com la iuca, la patata o l'arròs.

«Si jo demostro que a la meua parcel·la es poden fer coses diferents segur que després es generarà un procés multiplicador en les diverses comunitats... Tant de bo no els portés paraules», explica amb emoció López. Ell es dedica a fer formacions a les diverses comunitats rurals perquè considerin evitar els monocultius, en especial el de la coca. Gràcies a la seva experiència a les escoles rurals, on feia classe, ha estat capaç de difondre el seu projecte més enllà de les poques hectàrees que conformen la finca.

Zona de Reserva Campesina

L'Ecobúfalo Campesino es troba a la Zona de Reserva Campesina (ZRC) del Valle del Río Cimitarra. Aquestes zones són una figura jurídica d'ordenament territorial que tenen com a objectiu protegir l'economia camperola i garantir el desenvolupament de les comunitats. Per tant, tenen un caràcter especial que regula l'explotació de boscos, els usos del sòl i la propietat d'aquests. «Els projectes que es desenvolupen allà tenen com a objectiu la sobirania alimentària, la permanència a la terra i la promoció de l'economia camperola» tal com indica Natalia María Vargas Zamora al seu treball final de grau de sociologia.

Les ZRC són vistes pels moviments camperols com una estratègia per fer front a l'avanç del latifundisme i el conflicte armat. Aconseguir el reconeixement d'una ZRC no és un procés fàcil. Actualment a Colòmbia hi ha 7 zones constituïdes, però de sol·licituds n'hi ha més de 15, segons l'Asociación Nacional de Zonas de Reserva Campesina (ANZORC). Aquests processos es poden allargar més d'una dècada. El cas de la ZRC del Valle del Río Cimitarra va ser ple de dificultats.

L'any 1998 va començar el procés per constituir la ZRC a la regió, on l'Asociación Campesina del Valle Cimitarra (ACVC) va actuar com a representant dels camperols. L'inici del procés respon a un augment de la presència paramilitar a la zona, vinculada a l'extrema dreta i empresaris. «Els paramilitars venien a casa, te la saquejaven o et feien desaparèixer», denuncia Ariza. Després de 4 anys i complir amb tots els procediments que dicta la llei es va aconseguir constituir la zona. Un any després, però, se suspèn i comencen vuit anys de persecució a tots els moviments socials de la zona i del país.

L'arribada al poder del líder ultradretà, Álvaro Uribe Vélez, va radicalitzar l'acció del govern contra les guerrilles (FARC-EP i ELN). En la seva lluita militar contra aquests grups va culpar gran part les organitzacions socials de ser col·laboradors de les guerrilles, fos cert o no. L'any 2007 s'expedeixen 18 ordres de captura contra els líders i fundadors de l'ACVC. Molts acaben a la presó o a l'exili. La persecució política va anar acompanyada d'atacs als projectes productius. Tal com relata Vargas Zamora al seu treball, l'exèrcit va realitzar saquejos, actes abusius contra l'Ecobúfalo Campesino. Aquesta situació va generar que moltes persones haguessin de sortir desplaçades de la regió i poses en perill tots els projectes productius.

Les múltiples demandes per part de les organitzacions camperoles de reactivar la zona més l'arribada de la dreta moderada al poder van canviar la situació. L'any 2011 es torna a posar en funcionament aquesta Zona de Reserva Campesina (ZRC). El canvi de govern va suposar un canvi d'estratègia en vers les organitzacions guerrilleres, on s'optava pel diàleg. A la vegada, es va reduir la pressió sobre les organitzacions socials. La culminació d'aquesta nova política van ser els acords de pau firmats l'any 2016.

Els acords de pau van garantir una tranquil·litat que no s'havia vist en molts anys a les regions com la del Magdalena Medio. L'arribada d'Ivan Duque a la presidència de la República els han posat en dubte. Ja que el polític s'ha caracteritzat per seguir les mateixes polítiques que Álvaro Uribe Vélez. Durant la seva presidència s'han disparat els assassinats a líders socials, i un sector de les FACR-EP han abandonat els acords de pau.

El final de la recol·lecció d'arròs i el cap de la finca.

SEMBRANT TRANSFORMACIÓ

Un nou informe de Pam a Pam sobre l'economia solidària i l'agroecologia

Dani Vidal Carretero

Judit Quintana Lloró

Equip tècnic de Pam a Pam

@pamapamcat

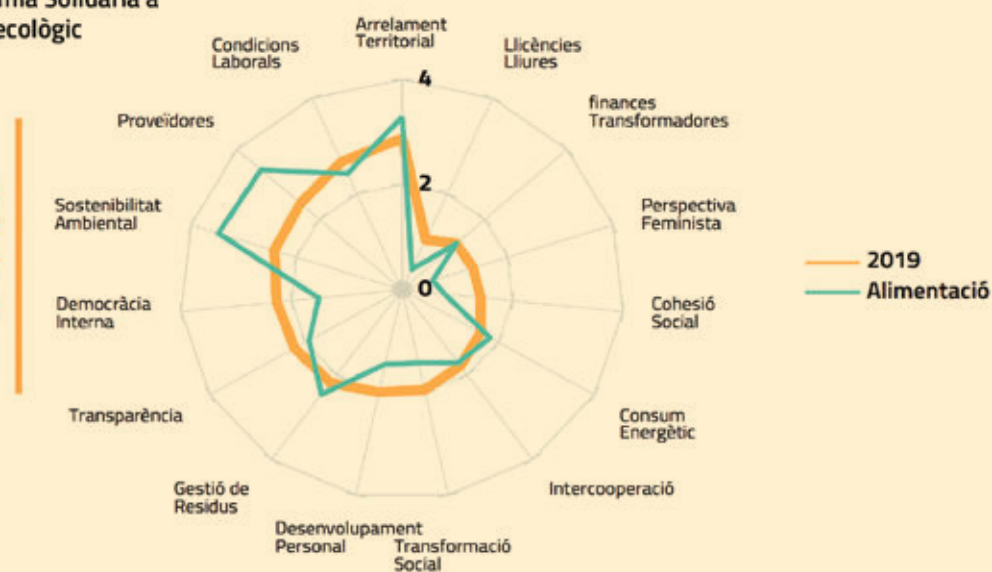
Maquetació de La Pera. Il·lustració de Laura R Zapata

INFORME

SEMBREM TRANSFORMACIÓ

Un apropament des de l'Economia Solidària a l'actualitat del moviment agroecològic a Catalunya, 2019

Comparativa de la mitjana de compliment entre el sector Alimentació i el total.

PAMAPAM

Els corrents de resistència, lluita i transformació anticapitalistes es presenten amb moviments diversos que ens poden semblar dispersos: sobirania alimentària, feminismes, economia social i solidària, ecologisme i així un llarg etcètera. Però es poden veure també com confluències cap a una construcció col·lectiva que fa front al sistema capitalista i les seves conseqüències devastadores.

En el context actual en el qual el model econòmic i polític neoliberal és present a tantes esferes de les nostres vides, aquestes moviments són més necessaris que mai per repel·lir aquesta apropiació dels interessos capitalistes. Els moviments de transformació afloren com una alternativa real a les modes del *green*, el *pink* i tots els *whashings* que es porten ara. A banda d'això, possibiliten articular estratègies per dotar bases sòlides als processos col·lectius.

La relació entre dos d'aquests dos moviments: l'economia solidària i l'agroecologia, ha estat precisament la base del darrer informe que ha publicat Pam a Pam, el mapa col·laboratiu de l'economia solidària de Catalunya, un projecte de la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya i Setem. El mapa no només fa visibles aquest tipus d'iniciatives al territori, sinó que permet analitzar, recopilar i difondre les pràctiques que aquestes desenvolupen i que les diferencien de l'economia mercantil.

pen i que les diferencien de l'economia mercantil.

Sembrem Transformació

Un apropament a l'economia solidària a l'actualitat del moviment agroecològic a Catalunya, 2019 és el nom de l'informe. Per fer-lo possible, durant tot el 2019, Pam a Pam ha posat molt d'èmfasi a incloure noves iniciatives al mapa relacionades amb el sector de l'alimentació i la sobirania alimentària, sempre en el marc de l'agroecologia. L'aposta pretenia ampliar i diversificar el mercat social català i alhora obrir un diàleg entre les formes i pràctiques de l'ESS i l'agroecologia.

L'informe constata que existeixen motivacions i bases comunes entre els dos moviments: la reivindicació dels sabers populars, les seves estratègies de suport mutu i de cura i la seva memòria. Així com els vincles i les influències dels moviments transformadors del Sud Global, especialment de l'Amèrica Llatina.

Tot i que el punt de partida d'aquest informe han estat els grups de consum identificats en el marc de la ciutat de Barcelona, la cerca, a través de les seves relacions amb iniciatives diverses dedicades a proveir-los d'aliments, ens han portat arreu de Catalunya. Hem comprovat que la interdependència entre els diferents territoris i les iniciatives que les habiten

és clara i visible, i que la necessitat de donar suport a processos d'articulació i també suport entre aquests pot esdevenir clau per afrontar alguns dels reptes que l'emergència climàtica representa.

D'altra banda, s'han detectat diferències entre les diverses pràctiques transformadores que poden ser motiu d'aprenentatge mutu entre ESS i agroecologia. El global de les iniciatives de l'ESS dedica més atenció a les pràctiques relacionades amb la qualitat democràtica, la gestió de les cures i la perspectiva feminista. Mentre que en les iniciatives agroecològiques destaquen les pràctiques vinculades amb l'arrelament territorial, l'aprovisionament de proximitat i la sostenibilitat ambiental. L'intercanvi de pràctiques requereix, doncs, un espai per fer-se fluid i afavorir el creixement conjunt.

El repte de futur seria ara començar a treballar per crear espais comuns de transformació de construcció col·lectiva. Teixim vincles i articulem-nos pel afavorir el suport mutu i la intercooperació. En definitiva, enfortim-nos per sembrar transformació plegades.

Eva Llach

Cos, cooperativa de salut
@COScooperativa

Fibromiàlgia: la sortida està cap a dins

Per què la paraula *fibromiàlgia* genera tant de rebuig social, de qui la pateix i de qui la tracta? És una paraula vinculada al concepte d'irreversible o per sempre, de tristesa, de víctima, d'impotència, de «sense sortida».

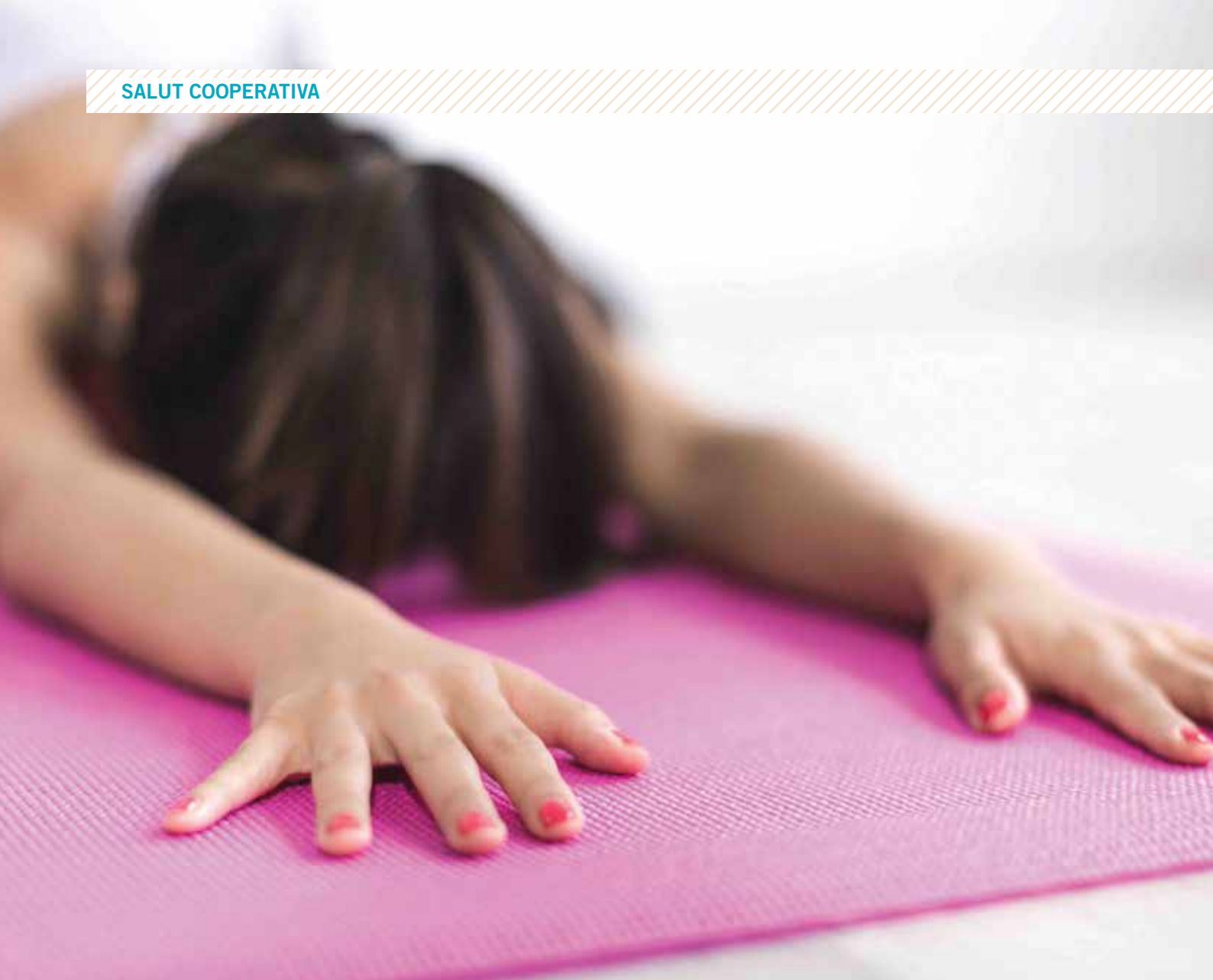
Se sap que en la fisiopatologia de la fibromiàlgia hi ha involucrats múltiples mecanismes que acaben produint una hipersensibilitat en la modulació del dolor en el sistema nerviós central que es tradueix en una hiperresposta dolorosa al tacte o, dit d'una altra manera, a una hipersensibilitat física que produeix una hipersensibilitat emocional amb una retroalimentació constant d'una sobre l'altra. Tot això, com he dit, és produït per múltiples disfuncions tals com un estrès oxidatiu, una alteració del sistema neuroendocrí, la disminució dels mecanismes de reparació i homeòstasi muscular, el dipòsit de immunocomplexos que finalitzen, tots ells, en una hipersensibilitat del sistema de modulació del dolor a nivell sistema nerviós central.

S'ha vist que les persones que pateixen aquesta síndrome, fibromiàlgia, a més de la tríada que tots coneixem, dolor + fatiga + alteracions del son, presenten cert grau de deterioració cognitiva

directament proporcional a la intensitat del dolor, que produeix el que els neuropsicòlegs anomenen *síndrome disexecutiva*, és a dir, l'alteració de les capacitats d'atenció més complexes o dificultat a executar: posar en marxa diferents funcions cognitives (memòria, atenció, etc.) de manera simultània que socialment són necessàries per ser normofuncionants, tals com ser mare o pare, portar la casa o treballar. Són persones la capacitat atencional de les quals i d'adaptació als canvis (flexibilitat cognitiva) s'ha vist disminuïda, minvant significativament la seva qualitat de vida i afectant de manera negativa les seves relacions socials i la seva funció ocupacional.

Proposo, llavors, ampliar la nostra comprensió cap a aquestes persones per poder entendre millor una síndrome, amb un dolor físic i fatiga real, al qual afegim una deterioració cognitiva, tot això reversible en la mesura que la persona es treballi des d'un enfocament multidisciplinari.

Hi ha múltiples teràpies que poden ajudar al reequilibri d'una persona amb fibromiàlgia. Comencem pel més fàcil, uns bons hàbits alimentaris on els antioxidants són els grans protagonistes, fonamentals en aquesta entitat.

Per descomptat ha d'anar acompanyat d'exercici físic, dirigit per una professional que conegui aquesta patologia. Carles Ametller, de Cos (licenciat en INEF i osteopatia) ens explica com l'exercici regula el cortisol, les citocines i endorfines, entre d'altres, de manera que incideix sobre el dolor, la fatiga i l'esfera anímica de l'individu. Recalca la importància d'individualitzar l'activitat física ja que en cada cas pot ser diferent, començar de forma molt progressiva i buscar la màxima regularitat possible.

Una altra eina fonamental és l'enfocament emocional de la fibromiàlgia. Michela Deiana (cos.coop) també proposa la integració emocional. Una tècnica que treballarà des d'algunes emocions com la impotència i la culpa, entre d'altres, per desfer patrons emocionals amb els quals hem crescut, com el patró intern de «salvadora», per exemple, que cerca la recompensa de l'entorn d'una manera inconscient. En les persones que pateixen fibromiàlgia hi ha una falta de connexió, que fa que no es tinguin en compte les energies reals que es tenen, per això se sobrecarreguen, sobretot ocupant-se dels altres. Quan es desenvolupa la malaltia és quan ja estan fent servir les piles de reserva.

En l'actualitat, hi ha més recursos des de la neuropsicologia. La Judit Saldaña, de l'entitat Dopamina (domamina.cat) ofereix una

reeduació a través d'una estimulació cognitiva integral, a través de jocs i exercicis mentals, que a més de divertits, són reeixits pel que fa a la recuperació de les capacitats cognitives de la persona que els practica. Des de la mirada integradora de Cos, així mateix, realitza neuroeducació i acompanyament al familiar/cuidador/a perquè conegui com processa el cervell i quins recursos posar en marxa per minimitzar els dèficits, afavorint la comprensió de la síndrome i millorant les relacions entre qui la pateix i les persones que hi conviu.

Disposem, a més de les anomenades anteriorment, d'altres teràpies que ajudaran a recuperar la integritat física i emocional de les persones amb fibromiàlgia, tals com són la reflexologia podal (estimulant àrees corresponents a l'eix suprarenal), la medicina tradicional xinesa-acupuntura (a través dels meridians), la teràpia neural (reguladora del sistema nerviós autònom) i l'hemovacuna o coneguda també com a *autohemoteràpia*.

És qüestió d'ampliar la mirada, tant dels terapeutes com de les persones que pateixen fibromiàlgia per fer un enfocament multi-terapèutic que ajudi a comprendre el que succeeix dins la persona per sortir del lloc en el qual se sent atrapada.

Assegurem compromís

**Descobreix les assegurances
ètiques i solidàries**

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable
tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

Microfinances
Agricultura Sostenible
Renovables

**Finances Ètiques
cooperatives
per al Sud Global**

www.oikocredit.cat

934416306 @OikocreditCat

Som representativitat —

—————→ **Participació**

Visibilitat —

—————→ **Enfortiment i creació**

Sectors —

—————→ **Territori**

Economies feministes —

**Cooperatives
de Treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya
Premià 15, 1ª planta. 08014 Barcelona
Tel: 93 318 81 62 - Fax: 93 302 18 85

cooperativest treball.coop

PROMOCIÓ 2020

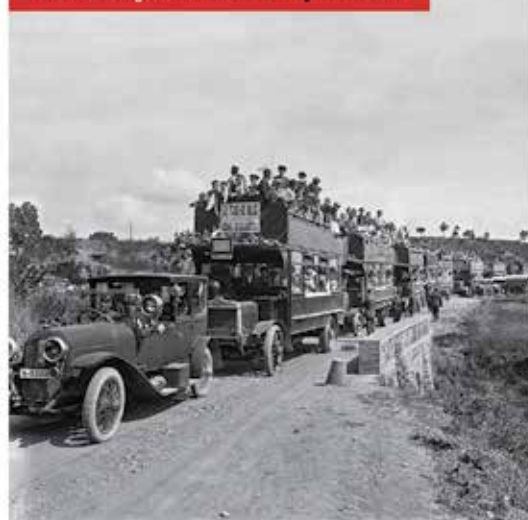
Per a una subscripció a la revista Cooperació Catalana (30€).

Obsequi d'un exemplar del llibre **Catalunya, Terra Cooperativa**.

Subscripcions: <http://www.rocagales.cat/publicacions/cooperacio-catalana/>

www.rocagales.cat cc@rocagales.cat 932 154 870

Catalunya, terra cooperativa

LAURA NIUBÒ

Jordi ViaFundació Roca Galès
@rocagales*“La independència no es demana, es pren”*

Lluís M. Xirinacs

Construint sobirania

El model socioeconòmic hegemònic vigent, amb l'estat com a garant de la seva reproducció, viu una deslegitimació creixent ja que no pot assegurar els mínims nivells de dignitat i supervivència d'una part significativa de la població. Cal, en conseqüència, construir societat i país altrament. Transformar en formes de fer i en continguts.

El moment que vivim, socialment i nacional, ens ha d'empènyer a fer visible una realitat existent fonamentada en una altra manera de fer economia i empresa i a participar activament, aportant la nostra visió socioeconòmica transformadora, a les etapes actuals i futures del procés d'emancipació nacional.

L'economia social i solidària i el cooperativisme com a factor essencial ha de ser una font d'inspiració per a aquesta transformació. És una realitat assentada i dinàmica al nostre país, que es troba en un moment de creixement i expansió i que fomenta un valor intrínsec a la construcció nacional com són la participació democràtica, una societat civil activa o l'arrelament al territori.

Per fer-ho possible, l'economia social i solidària està avançant en la seva articulació com a àmbit inclusiu de la diversitat de realitats que practiquen economia cooperativa, tot esdevenint moviment social i agent sociopolític per tal de configurar un àmbit alter econòmic en un context d'economia plural.

Si s'entén la nació com a resultat d'un procés dinàmic, en continua evolució, impulsat pels éssers humans ubicats en un

territori, relacionant-se entre ells, construint una llengua i una cultura, en relació amb el medi natural, construint i utilitzant institucions socials comunes tot vertebrant un espai econòmicocomunitari. Coincidirem a considerar la construcció del projecte nacional com a procés continuat d'autodeterminació social, política i econòmica.

Hem d'aprofitar tota l'energia col·lectiva que està generant, i generarà, el procés d'emancipació nacional per transitar cap al millor model socioeconòmic possible en els propers anys.

Una societat autodeterminada ha de desenvolupar l'autonomia individual, autogestionar-se econòmicament, autoequilibrar-se ecològicament, autoorganitzar-se per decidir sobre els afers públics i autodeterminar-se nacionalment.

Ens cal alliberar-nos com a nació, però aquest alliberament no ho serà si no entomen, també i al mateix temps, una transformació profunda dels mecanismes i les lògiques econòmiques i socials. No es pot limitar un procés de decisió col·lectiva només a la sobirania política, sinó que cal repensar també el model socioeconòmic. Haurem d'entendre que és igualment prioritari emprendre les transformacions econòmiques que ens permetin sortir de la crisi estructural i establir les bases d'un sistema de producció i distribució de riquesa més equitatiu, sostenible, democràtic i solidari.

Ja s'està fent, de baix a dalt, construint i consolidant sobirania.

EL PAPER,
ELS DIARIS
I LES CAPSES
DE CARTRÓ
QUE LLENCEES AL GRIS,
NO VAN AL GRIS.

→ VAN AL BLAU

Papers

Diaris i revistes

Capses de cartró

Ciutadania, empreses, institucions.
Reciclem bé. Separem bé.